

KARRANTZA HARANEKO UDAL FUNTSAREN ISAD

Identifikazio-arloa

Erreferentziazko kodea	ES 48020 AHFB/BFHA U48
Titulua	Karrantza Haraneko Udal Artxiboa
Data(k)	1864 - 1940
Deskribapen maila	Funtsa
Deskribapen-unitatearen bolumena eta euskarria	<ul style="list-style-type: none"> - Metro linealak: 23,64 m/l - Kaxak: 177 - Liburu solteak: 48 - Karpetak: 2 - Espediente-kopurua: 1.736 Papera.

Testuinguru arloa

Ekoizlearen izena	Karrantza Haraneko Udala
Instituzio historia	<p>Karrantza Bizkaiko Enkarterri eskualdean dago eta Balmasedako barruti judizialekoa da.</p> <p>Karrantzan gizakiak duen presentziaren lehen aztarnak Erdi Paleolitoko azken faseko tresna litikoak dira, duela K.a. 35.000 inguruan. Ventalaperrako historiaurreko santutegiak arte parietalaren erakusketa interesgarria eskaintzen du, historiaurreko gizonek Goi Paleolitikoan grabatu zituzten hainbat irudiren irudikapenekin, hau da, orain baino 26.000 eta 20.000 urte artean.</p> <p>Milaka urte geroago, Neolitikoko eta Brontze Aroko artzain-kulturako ehiztarien eta biltzaileen komunitateek beren hiletadierazpenak utzi zituzten harana inguratzen duten mendilerroetan, eta tumulu eta trikuharri ugari eraiki zituzten, hala nola Cabaña, La Galupa I, etab.; hortaz, Bizkaiko lurraldearen zati horretan metatzen da monumenturik handiena. Garai hartan, koben barruan ere lurperatu zituzten. Hilobiak ageri dira Aldeacueva, El Polvorin, La Kuvia eta Los Judios kobetan.</p>

<p>Instituzio historia</p>	<p>Erromatarren presentzia Judutarren Koban (Sangrices) ageri da. Zeramika erromatarraren eta hainbat sabairen hondarrak daude, meatzaritzako lanetan argiztatzeko erabiltzen den zeramikazko materiala. Hala ere, erromatar inperioa leku horietan sartzearekin lotutako aztarnarik esanguratsuenak K.o. 238. eta 260. urteen arteko erromatarren 103 txanpon-sorta bati dagozkio. Txanpon horiek 1903an aurkitu ziren, Tocornaleko La Zorra haitzuloan (Soscaño).</p> <p>VIII. mendean, Karrantzari buruzko lehenengo erreferentzia dokumentalak agertu ziren. Garai horretatik aurrera, Haraneko lurren populatzea sendotuko da, eta lehen elizak, auzoak eta antzinako kontzejuak agertu ziren (Ahedo, Ibañez, San Esteban, Sierra eta Soscaño). Kontzejuotako batzarretatik sortu zen Karrantzako Errepublikaren gobernua.</p> <p>Karrantzako harana XII. mendean erantsi zitzaion Bizkaiari, Diego Lopez de Haroren agindupean. Enkarterrietako kide izan da beti, XIII. mendean Bizkaiko Jaurerriari atxikitako lurraldea. Mendeetan, bere erakundeak gorde zituen, eta bere gobernua Urrestietako Batzarrean zegoen, 1394. urteko erabilera eta ohiturei jarraituz. XVIII. mendearen hasieran, Bizkaiko Jaurerriari lotuta geratuko litzateke behin betiko.</p> <p>Behe Erdi Aroan Bizkaiko lurralde osoan izandako bando-kideen borrokak jasan behar izan zituen, Lur Lauan eta hiribilduetan bezala, baita mendeetan zehar lurraldeak izan zituen gatazka armatuak ere, XIX. mendeko gerra karlistak eta XX. mendeko Gerra Zibila bereziki.</p> <p>Bere ekonomia landatarra izan da, nekazaritzakoa, abeltzaintzakoa eta basakoa. Errotak eta burdinola ugari zituen. Hala ere, laboreen errendimendu txikiak eta industriaren presentzia eskasak zaildu egiten zuten bizirautea, eta, beraz, karrantzar askok emigratu egin zuten, batez ere XIX. mendearen bigarren erditik aurrera. Migrazio horiek Kuba, Mexiko, Puerto Rico eta abar zuten helmuga.</p>
-----------------------------------	--

Instituzio historia	<p>XIX. mendearen amaieran Romualdo Chavarri indiano aberatsaren diru asko ordaintzearen ondorioz trenbidea jarri zutenean, Karrantzako egitura ekonomiko tradizionala errotik aldatu zen. XX. mendearen lehen herenean, esnearen ekoizpena bideratutako espezializazio progresiboa hasi zen, behi frisiarraren bidez. Harrezkero, abeltzaintza izan da udalerrriaren oinarri ekonomikoaren oinarri nagusia, eta lehen sektorea gainbeheran dago gaur egun.</p>
Artxibo historia	<p>Karrantza Haraneko elizateko agiriak udal artxiboan gorde dira 1993an Bizkaiko Foru Agiritegi Historikora eraman arte. Lekualdaketak, funtsean, 1940 baino lehenagoko dokumentazio historikoa ekarri zuen, eta gainerako dokumentuak udal-artxiboan daude gordeta horrela.</p> <p>Bizkaiko Foru Aldundiko Ondare Historikoaren Zerbitzuak dokumentazioa lekualdatu aurretik egindako txostenaren arabera, tamaina ertaineko eta nahiko berantiarreko artxiboa da, eta, beraz, XIX. mendearen amaierako dokumentazio historikoa desagertu egin da, arrazoiak jakin gabe.</p> <p>Artxiboa udaletxeko hiru espaziotan zegoen: gela bat beheko solairuan eta beste bi gela, berriz, ganbaran.</p> <p>Beheko solairuko dokumentazioa kutxetan eta liburu solteetan instalatuta zegoen. Ganbararen dokumentazioaren zati bat bigarren solairura eraman zuten, eta dokumentazioaren zatirik handiena ganbararen beste areto batean zegoen, kaxetan eta paper-sorta zaharretan.</p> <p>Beheko solairuko dokumentazio gehiena duela gutxi antolatu zen. Dokumentuak karpeta txikietan jarrita zeuden, edukiaren laburpen batekin, eta kutxetan instalatuta. Kutxek ordena erlatiboa zuten apalategietan. Liburuak erabat ordenatuta eta etiketa jarrita zeuden. Madrilekoaren antzeko sailkapen-taula bat erabili zen, baina ez zen inbentarioan sartu.</p> <p>Bigarren solairuko dokumentazioa desordenatuta eta deskribatu gabe zegoen. Eta ganbaran zegoen artxiboaren zatia Ogasunak eta Udal Epaitegiak osatzen zuten. Deskribapenik ere ez zuen, baina kaxetan edo tejuetan haien edukia agertzen zen.</p>

Sarrera modua	BFAHn gordailatutako dokumentazioa 1994ko urriaren 12an sartu da, Bizkaiko Foru Aldundiak eta Ubideko Udalak 1993ko otsailaren 15ean sinatutako lankidetzahitzarmena betez. 2020ko urriaren 9an, udalerrri horretatik zetozen beste hogeita hamar agiri-kutxa sartu ziren Foru Artxiboan, besteak beste, Guardamino eta Sáinz Indo fundazioen agiriak.
---------------	---

Eduki eta egitura arloa

Irismena eta edukia	Karrantza Haraneko elizateak eta Udalak 1864 eta 1940 artean sortutako dokumentazio historikoa. Horrez gain, Udal Epaitegiko dokumentu bat duen kutxa bat ere badago, 1938ko data duena.
Balorazioa, hautaketa eta ezabaketa	Kontserbazio iraunkorreko dokumentazioa.
Sarrera berriak	Beste hitzarmen bat sinatuz gero, sarrera berriak egon daitezke.
Erakundea	Dokumentazioa Udal Artxibozainen Lantaldearen sailkapen-koadroaren bidez antolatu da, serie batzuekin handituta. Koadroa BFAHn dauden udalerrri guztietarako erabiltzen da, eta, beraz, baliteke udalerrri horretan sortutako dokumentazioaren artean serie batzuk ez islatzea. Gobernuaren, Idazkaritzaren eta Udal Administrazioaren eta Ogasunaren jarduerak hartzen ditu, honela: <ul style="list-style-type: none">– Gobernua: 50 dokumentu 1878 eta 1938 bitartekoak.– Idazkaritza: 2492 dokumentu 1829 eta 1940 bitartekoak.– Ogasuna: 541 dokumentu 1864 eta 1940 bitartekoak.

Sartzeko eta erabiltzeko baldintzen arloa

Sartzeko baldintzak	Sarrera askea. Salbuespenetarako, ikus Bizkaiko Foru Agiritegi Historikoaren ISAD.
Erreproduktzio baldintzak	Erreproduktzio askea. Salbuespenetarako, ikus Bizkaiko Foru Agiritegi Historikoaren ISAD.
Dokumentuen hizkuntza/idazkera	Gaztelania.
Ezaugarri fisikoak eta baldintza teknikoak	Kontserbazio-egoera, oro har, ona da.

Deskribapen tresnak	<p>Dokumentazio guztia katalogatuta dago, eta Bizkaiko Foru Agiritegi Historikoko Udal Atalak erabiltzen dituen deskribapen-tresnen bidez eskura daiteke:</p> <ol style="list-style-type: none"> Sailkapen-koadroa. ARWE datu-basea, artxiboari buruzko katalogazioa kudeatzeko. Hainbat sarbide-puntu eta onomastika, toponimia eta gaikako indize ditu. ARIT datu-basea, kanpo-kontsultarako, aurrekoaren informazio eta sarbide berarekin.
---------------------	--

Lotutako dokumentazio arloa

Jatorrizko dokumenturik ote dagoen eta horien kokalekua	Dokumentazio guztia originala da.
Kopiarik ote dagoen eta horien kokalekua	<p>Bizkaiko Foru Agiritegi Historikoa gordetzen duen dokumentazioaren zati bat digitalizatzen eta Interneten erabiltzaileen eskura jartzen ari da. Sarbidea ARITen datu-basearen bidez ere egiten da.</p> <p>Akta-liburuak, 1830 baino lehenagoko dokumentazioa, 1900 baino lehenagoko dokumentazioa (planoak barne), eta 1910 baino lehenagoko biztanleen erroldak digitalizatu dira.</p>
Lotutako deskribapen unitatea	<p>Karrantza Haraneko udalarekin lotutako dokumentu-iturriak daude BFAH osatzen duten ataletan, batez ere atal administratibo eta judizialetan.</p> <p>Udalak 1954. urtetik gaur arte eta data horren aurretik Foru Artxiboan utzi ez zen dokumentazioa, 1845. urtetik 1940. urtera artekoa, udaletxean gordetzen da. 250 dokumentazio-kutxa ditu, 30 metro linealekoak. Datu-base informatiko bat du, eta horren arduraduna administraria da. Harekin harremanetan jartzeko modua dago 946806012 telefonoan eta helbide elektroniko honetan: loli@karrantza.org.</p>
Argitalpenei buruzko oharra	<p>Saratzaga Garai, Aranzazu (1998). Karrantza: Azterketa historiko-artistikoa. Bizkaiko herrien monografiak. Bizkaiko Foru Aldundia. Bilbo.</p>

Oharren arloa

Oharrak	Bizkaiko Foru Agiritegi Historikoko Udal Atalak artxibo historikoaren funtzioa betetzen du funtsak gordailutu dituzten udalerrientzat.
---------	--

Kontrol arloa

Artxibozainaren oharra	Actuaciones Culturales Estrategicas 4 SL enpresak Bizkaiko Agiritegi Historikoko udal-atalerako egindako deskribapena, bertako teknikariak gainbegiratuta.
Arauk edo erregelak	General International Standard Archival Description, Second Edition, ISAD (G) (Agirien Deskribapenerako Nazioarteko Arau Orokorra). Deskribapen Agirien Batzordeak hartutakoa Agirien Nazioarteko Kontseiluan, Stockholmen (Suedia), 1999ko irailaren 19-22an. Madril. 2000.
Deskribapenaren data	2020/01/20